

ISSN 1314 – 6769

**ГОДИШНИК
НА ШУМЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ
„ЕПИСКОП КОНСТАНТИН
ПРЕСЛАВСКИ“**

Педагогически факултет

T. XXVII D

**ANNUAL
OF KONSTANTIN PRESLAVSKY -
UNIVERSITY OF SHUMEN**

Faculty of Education

Vol. XXVII D

Университетско издателство
„Епископ Константин Преславски“
Шумен, 2023

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

доц. д-р Росица Михайлова, декан на Педагогически факултет
проф. д-р Теодора Симеонова, зам.-декан на Педагогически факултет
доц. д-р Чавдар Стойчев, зам.-декан на Педагогически факултет
проф. д-р Виолета Кюркчийска, директор на ДИКПО - Варна
проф. д-р Милета Проданович, зам. ректор Университет по изкуствата, гр. Белград, Сърбия
доц. д-р Еужен Александру Густя, зам. ректор на Национален университет за изкуства, гр. Букурещ, Румъния
проф. д-р Инсел Инал, Университет за изящни изкуства и архитектура „Мимар Синан“, гр. Истанбул, Турция
проф. д-р Мелихат Тюзюн, ръководител на Департамент по изкуства в Университета „Намик Кемал“, гр. Текирдаг, Турция
проф. д-р Емилија Ѓорѓева, декан на Педагогически факултет, Университет „Гоце Делчев“, гр. Щип, Северна Македония
проф. д-р Оливер Цацков, Педагогически факултет, Университет „Гоце Делчев“, гр. Щип, Северна Македония
проф. д-р Деспина Сивевска, Педагогически факултет, Университет „Гоце Делчев“, гр. Щип, Северна Македония
проф. д.н. Снежанка Георгиева
проф. д-р Калина Алексиева
проф. д-р Снежана Николова
проф. д-р Янна Рускова
доц. д.н. Божена Такворян-Солакян
докт. Мария Григорова

Научен редактор

доц. д-р Ганка Янкова

Коректори

проф. д-р Веселина Иванова
проф. д-р Веселина Илиева

© проф. д-р Веселина Илиева, съставител

© Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“

ISSN: 1314 – 6769

**ГОДИШНИК
НА ШУМЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ
„ЕПИСКОП КОНСТАНТИН
ПРЕСЛАВСКИ“**

Педагогически факултет

T. XXVII D

**ANNUAL
OF KONSTANTIN PRES LAVSKY -
UNIVERSITY OF SHUMEN**

Faculty of Education

Vol. XXVII D

Университетско издателство
„Епископ Константин Преславски“
Шумен, 2023

СЪДЪРЖАНИЕ

Александрина Г. Величкова

**ПРЕВЕНЦИЯ И ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА АГРЕСИВНОТО
ПОВЕДЕНИЕ НА УЧЕНИЦИТЕ** 19

Aleksandrina G. Velichkova

**PREVENTION AND COUNTERACTION ON THE AGGRESSIVE
BEHAVIOR OF STUDENTS** 19

Анна В. Ласкарова-Иванова

**ИЗОБРАЗИТЕЛНА ДЕЙНОСТ, ФИНА МОТОРИКА И РАЗВИВАНЕ НА
УМЕНИЯ ЗА ПИСАНЕ** 33

Anna V. Laskarova-Ivanova

**ART ACTIVITY, FINE MOTOR SKILLS AND DEVELOPING WRITING
SKILLS** 33

Анна Н. Панчева-Георгиева

**МУЗИКАЛНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАТА КОМПЕТЕНТНОСТ НА
БЪДЕЩИТЕ УЧИТЕЛИ ПО МУЗИКА** 39

Anna N. Pancheva-Georgieva

**THE MUSIC PEDAGOGICAL COMPETENCE OF A FUTURE MUSIC
TEACHERS** 39

Антоанета Д. Тодоранова

**УНИВЕРСАЛНИЯТ ДИЗАЙН ЗА УЧЕНЕ (UDL) КАТО
ОБРАЗОВАТЕЛНА РАМКА ЗА УСПЕШНО ОБУЧЕНИЕ НА
РАЗНОРОДНИ ГРУПИ УЧЕНИЦИ В ПРИОБЩАВАЩАТА КЛАСНА
СТАЯ** 45

Antoaneta D. Todoranova

**UNIVERSAL DESIGN FOR LEARNING (UDL) AS AN EDUCATIONAL
FRAMEWORK FOR SUCCESSFUL EDUCATION OF DIVERSE
STUDENT GROUPS IN THE INCLUSIVE CLASSROOM** 45

Атанас Д. Тотляков

**СЪВРЕМЕНЕН АТОМИСТИЧЕН МОДЕЛ НА ИЗКУСТВОТО – ОТ
КОЛЕКТИВНИ КЪМ ИНДИВИДУАЛНИ СТРУКТУРИ И
ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ** 55

Atanas D. Totlyakov

**CONTEMPORARY ATOMISTIC MODEL OF ART - FROM
COLLECTIVE TO INDIVIDUAL STRUCTURES AND INTERACTION** 55

Бианка И. Станкова

**НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ ЗА ЗДРАВΟΣЛОВНО ХРАНЕНЕ И
ЗДРАВΟΣЛОВЕН НАЧИН НА ЖИВОТ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В
БЪЛГАРИЯ** 65

Bianka I. Stankova

**REGULATORY DOCUMENTS FOR HEALTHY EATING AND HEALTHY
LIFESTYLE OF CHILDREN AND STUDENTS IN BULGARIA** 65

<i>Бианка И. Станкова</i>	ХРАНЕНЕ И ДИЕТИЧЕН РЕЖИМ ПРИ ДЕЦА С РАЗСТРОЙСТВО ОТ АУТИСТИЧНИЯ СПЕКТЪР	73
<i>Bianka I. Stankova</i>	NUTRITION AND DIETARY REGIME IN CHILDREN WITH AUTISTIC SPECTRUM DISORDER	73
<i>Борис И. Иванов</i>	ВЛИЯНИЕТО НА ТРАДИЦИИТЕ ВЪРХУ СОЦИАЛНИЯ ОПИТ НА ЛИЧНОСТТА	81
<i>Boris I. Ivanov</i>	THE INFLUENCE OF TRADITIONS ON THE SOCIAL EXPERIENCE OF THE PERSONALITY	81
<i>Валери Г. Тошев</i>	АНАЛОГИИ МЕЖДУ ДВА ПОЛИТИЧЕСКИ ИНСТРУМЕНТА В ПРОЦЕСА НА РЕФОРМИТЕ В СОЦИАЛНАТА СФЕРА	88
<i>Valeri G. Toshev</i>	ANALOGIES BETWEEN TWO POLITICAL INSTRUMENTS IN THE PROCESS OF REFORMS IN THE SOCIAL SPHERE	88
<i>Валери Ст. Йорданов</i>	НАЧАЛНОТО УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ И НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ПРОМЯНА	98
<i>Valeri St. Yordanov</i>	PRIMARY SCHOOL EDUCATION AND THE NEED FOR CHANGE	98
<i>Валерия И. Иванова</i>	ИЗСЛЕДВАНЕ НА ОТНОШЕНИЕТО НА СТУДЕНТИ КЪМ ЕКСТЕНЗИВНОТО ЧЕТЕНЕ НА ЕЛЕКТРОННИ КНИГИ	105
<i>Valeriya I. Ivanova</i>	A STUDY ON UNIVERSITY STUDENTS' ATTITUDE TOWARDS EXTENSIVE READING OF EBOOKS	105
<i>Веселина Н. Илиева, Милослава Р. Янкова, Владимир Р. Василев</i>	ЗАЩО СТУДЕНТИТЕ ОТ СПЕЦИАЛНОСТ „СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ“ Е НЕОБХОДИМО ДА ИЗУЧАВАТ НАУКАТА ФУТУРОЛОГИЯ?	116
<i>Veselina N. Ilieva, Miloslava R. Yankova, Vladimir R. Vasilev</i>	WHY DO SOCIAL ACTIVITIES STUDENTS NEED TO STUDY THE SCIENCE OF FUTUROLOGY?	116
<i>Виктория Д. Ковчазова</i>	ПРЕДУЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ ЧРЕЗ ТЕАТРАЛНО-ИГРОВА ДЕЙНОСТ – ТЕОРЕТИЧНИ И ПРАКТИЧЕСКИ АСПЕКТИ	122
<i>Viktoriya D. Kovchazova</i>	PRE-SCHOOL EDUCATION THROUGH THEATER-PLAY ACTIVITY - THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS	122
<i>Виолета И. Кюркчийска</i>	НАЧАЛНИЯТ УЧИТЕЛ ОБУЧАВА, ВЪЗПИТАВА, СОЦИАЛИЗИРА	131

<i>Violeta Iv. Kyurkchiyska</i> THE PRIMARY TEACHER TRAINS, EDUCATES, SOCIALIZES	131
<i>Владимир Р. Василев</i> СОЦИАЛНИ РЕАЛНОСТИ В ПРАКТИЧЕСКИТЕ АСПЕКТИ НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ	139
<i>Vladimir R. Vasilev</i> SOCIAL REALITIES IN THE PRACTICAL ASPECTS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE	139
<i>Галина Б. Петкова-Стефанова</i> СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ИЗОБРАЗИТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ НА ДЕЦА (РАЗВИВАЩИ СЕ В НОРМА) И ДЕЦА СЪС СОП	145
<i>Galina B. Petkova - Stefanova</i> COMPARATIVE ANALYSIS OF THE DRAWING ACTIVITY OF NORMAL DEVELOPING CHILDREN AND CHILDREN WITH SEN	145
<i>Галина В. Георгиева</i> УЧИЛИЩНА ОБЩНОСТ – СЪЩНОСТ И ВЗАИМОВРЪЗКИ	154
<i>Galina V. Georgieva</i> SCHOOL COMMUNITY – NATURE AND INTERRELATIONSHIPS	154
<i>Георги М. Георгиев</i> МЕТОДИ, ФОРМИ И СРЕДСТВА ЗА ПРИЛАГАНЕ НА МОДЕЛА „ОБЪРНАТА КЛАСНА СТАЯ“	160
<i>Georgi M. Georgiev</i> METHODS, FORMS AND MEANS OF IMPLEMENTING THE FLIPPED CLASSROOM MODEL	160
<i>Георги М. Георгиев</i> ПЕДАГОГИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА ПРИЛАГАНЕ НА МОДЕЛА НА ОБЪРНАТОТО ОБРАЗОВАНИЕ В УЧИЛИЩАТА	168
<i>Georgi M. Georgiev</i> PEDAGOGICAL ASPECTS OF APPLICATION OF THE INVERTED EDUCATION MODEL IN SCHOOLS	168
<i>Гергана К. Събева</i> ЛЯТНА ПРАКТИКА НА СТУДЕНТИ ОТ СПЕЦИАЛНОСТ „СПЕЦИАЛНА ПЕДАГОГИКА“ КЪМ ШУ „ЕП. К. ПРЕСЛАВСКИ“ В ДНЕВЕН ЦЕНТЪР ЗА ДЕЦА С УВРЕЖДНИЯ „СЛЪНЧЕВ ЛЪЧ“	172
<i>Gergana K. Sabeva</i> SUMMER PRACTICE OF STUDENTS FROM THE SPECIALTY SPECIAL PEDAGOGY AT "BISHOP KONSTANTIN PRES LAVSKI" UNIVERSITY, SHUMEN , IN THE DAY CARE CENTRE "SUN BEAM" FOR CHILDREN WITH DISABILITIES	172
<i>Деница Л. Кюркчийска</i> СОЦИАЛНА ДИСТАНЦИЯ	182
<i>Denitsa L. Kyurkchiyska</i> SOCIAL DISTANCE	182

<i>Деница П. Загорчева-Койчева</i>	ЕФЕКТИВНИЯТ ДИРЕКТОР – АСПЕКТИ ЗА УСПЕШНО УПРАВЛЕНИЕ	188
<i>Denitsa P. Zagorcheva-Koycheva</i>	THE EFFECTIVE DIRECTOR – ASPECTS OF SUCCESSFUL MANAGEMENT	188
<i>Деница С. Узунова</i>	ПРИНОСЪТ НА ВЕНЕТА ВИЧЕВА ЗА СЪЗДАВАНЕТО И УТВЪРЖДАВАНЕТО НА ПЪРВИЯ И НАЙ-ДЪЛГОГОДИШЕН ДЕТСКО-ЮНОШЕСКИ ХОРОВ ФЕСТИВАЛ В БЪЛГАРИЯ: МЕЖДУНАРОДНИ ДЕТСКО-ЮНОШЕСКИ ХОРОВИ ПРАЗНИЦИ „ДОБРИ ВОЙНИКОВ“ - ШУМЕН	197
<i>Denitsa S. Uzunova</i>	THE CONTRIBUTION OF VENETA VICHEVA TO THE CREATION AND ESTABLISHED OF THE FIRST AND OLDEST CHILDREN'S AND YOUTH CHOIR FESTIVAL IN BULGARIA: DOBRI VOINIKOV INTERNATIONAL CHILDREN AND YOUTH CHORAL GALA DAYS - SHUMEN	197
<i>Десислава Б. Иванова</i>	ИГРАТА В ОБУЧЕНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА	208
<i>Desislava B. Ivanova</i>	THE GAME IN LEARNING BULGARIAN LANGUAGE AND LITERATURE IN KINDERGARTEN	208
<i>Десислава С. Михова</i>	ПРЕВЕНЦИЯ И ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА СОЦИАЛНОТО ИЗКЛЮЧВАНЕ ЧРЕЗ ПРЕДОСТАВЯНЕ НА СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И УСЛУГИ	216
<i>Desislava S. Mihova</i>	PREVENTING AND OVERCOMING THE SOCIAL EXCLUSION BY PROVIDING SOCIAL ASSISTANCE AND SERVICES	216
<i>Десислава Ст. Гинева</i>	ПРИЛОЖЕНИЕ НА КОМПЮТЪРНИТЕ АНИМАЦИИ В УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС ПО ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО	221
<i>Desislava St. Gineva</i>	APPLICATION OF COMPUTER ANIMATIONS IN THE EDUCATIONAL PROCESS	221
<i>Дечко М. Игнатов, Мария Н. Бурева</i>	ИЗВЪНАУДИТОРНИТЕ ФОРМИ НА РАБОТА ПО ФВС ВЪВ ВУЗ КАТО ИНОВАТИВЕН МЕТОД НА ОБУЧЕНИЕ	225
<i>Dechko M. Ignatov Maria N. Bureva</i>	THE EXTRA-COURSE FORMS OF FVS WORK IN THE UNIVERSITY AS AN INNOVATIVE METHOD OF TRAINING	225

<i>Дечко М. Игнатов, Мария Н. Бурева</i>	ПОДВИЖНИТЕ ИГРИ В НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ – ОСНОВЕН ФАКТОР ЗА ФОРМИРАНЕ НА ДЕТСКАТА ЛИЧНОСТ	233
<i>Dechko M. Ignatov Maria N. Bureva</i>	MOBILE GAMES IN SCHOOL AGE - A MAJOR FACTOR IN SHAPING A CHILD'S PERSONALITY	233
<i>Дечко М. Игнатов, Мария Н. Бурева</i>	ПРЕДПАЗВАНЕ ОТ ТРАВМАТИЧНИ УВРЕЖДАНЯ ПРИ ОБУЧЕНИЕТО ПО ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ В НАЧАЛНОТО УЧИЛИЩЕ	243
<i>Dechko M. Ignatov Maria N. Bureva</i>	PREVENTION OF TRAUMATIC INJURIES IN PRIMARY SCHOOL PHYSICAL EDUCATION TRAINING	243
<i>Дилияна В. Андонова</i>	СОЦИАЛНАТА КОМПЕТЕНТНОСТ	248
<i>Dilijana V. Andonova</i>	THE SOCIAL COMPETENCE	248
<i>Добринка И. Добрева–Илиева</i>	ПРОГРАМНИ РЕСУРСИ, ИЗПОЛЗВАНИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО МАТЕМАТИКА В НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОБУЧЕНИЕ	254
<i>Dobrinka I. Dobreva-Ilieva</i>	PROGRAM RESOURCES USED IN MATHEMATICS IN PRIMARY EDUCATION	254
<i>Екатерина Л. Иванова</i>	АДАПТИВНИ СЪСТОЯНИЯ НА РИСУНКТА В КОНТЕКСТА НА АРТИСТИЧЕН ПРОЕКТ „ИНТЕНЦИЯ ЗА АНТИВЕЩ“	260
<i>Ekaterina L. Ivanova</i>	ADAPTIVE STATES OF A DRAWING IN THE CONTEXT OF THE ARTISTIC PROJECT "INTENTION FOR ANTIITEM"	260
<i>Елена К. Тодорова</i>	НАГЛАСИ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИТЕ СПЕЦИАЛИСТИ КЪМ ПРИСЪСТВИЕ НА ДЕЦА СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ В ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА	273
<i>Elena K. Todorova</i>	ATTITUDES OF PEDAGOGICAL SPECIALISTS TOWARDS THE PRESENCE OF CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEED IN A GENERAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT	273
<i>Елена Т. Сярова</i>	ДВИГАТЕЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ ШЕСТИ И СЕДМИ КЛАС	285
<i>Elena T. Syarova</i>	MOTOR SKILLS OF 6TH AND 7TH GRADE STUDENTS IN ATHLETICS	285
<i>Елена Т. Сярова</i>	ПРОБЛЕМИ НА ДЕТСКОТО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И ДВИГАТЕЛНАТА	

СПОСОБНОСТ НА ДЕЦАТА В СЪВРЕМЕННИТЕ ДЕТСКИ ГРАДИНИ	292
<i>Elena T. Syarova</i>	
PROBLEMS OF CHILDREN'S HEALTH CARE AND MOTOR SKILLS OF CHILDREN IN MODERN KINDERGARTENS	292
<i>Ергиджан О. Алиндер-Исмаилова</i>	
ДЕЦАТА И ЧУЖДНИЯТ ЕЗИК – ПОДХОДИ И СТРАТЕГИИ НА ЕЗИКОУСВОЯВАНЕТО	297
<i>Ergidzhan O. Alinder-Ismailova</i>	
CHILDREN AND FOREIGN LANGUAGE - LANGUAGE LEARNING APPROACHES AND STRATEGIES	297
<i>Живко Т. Желязков</i>	
МАРКЕТИНГЪТ КАТО ПАЗАРНА КОНЦЕПЦИЯ И УПРАВЛЕНСКИ ПОДХОД В ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ОБЛАСТ ШУМЕН	302
<i>Zhivko T. Zhelyazkov</i>	
MARKETING AS A MARKET CONCEPT AND MANAGEMENT APPROACH IN VOCATIONAL EDUCATION IN SHUMEN REGION	302
<i>Здравка Л. Вичева</i>	
ИНТЕРАКТИВНОСТТА В ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ МАТЕМАТИЧЕСКИ ИГРИ ПРИ 5 – 7-ГОДИШНИТЕ ДЕЦА	318
<i>Zdravka L. Vicheva</i>	
INTERACTIVITY IN EDUCATIONAL MATHEMATICAL GAMES FOR 5-7-YEAR-OLD CHILDREN	318
<i>Зюлбие Н. Мустафова</i>	
ОБУЧИТЕЛНАТА ПРОГРАМА ЗА РОДИТЕЛИ КАТО ЧАСТ ОТ ИНОВАТИВНА МЕТОДИКА ЗА РАЗВИТИЕ НА ПОЗНАВАТЕЛНИТЕ УМЕНИЯ ПРИ ДЕЦА СЪС СОП С АКТИВНОТО УЧАСТИЕ НА СЕМЕЙСТВОТО	328
<i>Zyulbie N. Mustafafova</i>	
THE TRAINING PROGRAM FOR PARENTS IS PART OF AN INNOVATIVE METHOD FOR DEVELOPING COGNITIVE SKILLS IN CHILDREN WITH SPECIAL LEARNING DISABILITIES WITH THE ACTIVE PARTICIPATION OF THE FAMILY	328
<i>Ивайло И. Буров, Иванка В. Бурова</i>	
РЕСУРСИ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА 3D ИГРОВО ОБКРЪЖЕНИЕ ЗА ЦЕЛИТЕ НА ОБУЧЕНИЕТО	337
<i>Ivailo I. Burov, Ivanka V. Burova</i>	
RESOURCES FOR CREATING 3D GAMING ENVIRONMENTS FOR LEARNING PURPOSES	337
<i>Ивелина П. Иванова</i>	
ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНО ОБУЧЕНИЕ ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО В КОНТЕКСТА НА ДИСЦИПЛИНАТА „ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ“	346
<i>Ivelina P. Ivanova</i>	
INTERDISCIPLINARY EDUCATION OF THE FINE ART	

	IN THE CONTEXT OF THE DISCIPLINE HISTORY AND CIVILIZATION	346
<i>Ирина Б. Славова</i>	КОМПЕТЕНТНОСТИТЕ В ОБЛАСТТА НА ИНОВАЦИИТЕ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО	351
<i>Irina B. Slavova</i>	COMPETENCIES IN THE FIELD OF INNOVATION AND ENTREPRENEURSHIP	351
<i>Ирина Б. Славова</i>	ИНТЕРАКТИВНИ ТЕХНОЛОГИИ, СТИМУЛИРАЩИ ИНТЕРЕСИТЕ НА ДЕЦАТА ОТ ГИМНАЗИАЛЕН И ПРОГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП КЪМ ОБУЧЕНИЕТО И ДИСЦИПЛИНАТА ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО	356
<i>Irina B. Slavova</i>	INTERACTIVE TECHNOLOGIES STIMULATING THE INTERESTS OF HIGH SCHOOL AND JUNIOR HIGH SCHOOL CHILDREN IN LEARNING AND THE TECHNOLOGY AND ENTREPRENEURSHIP DISCIPLINE	356
<i>Ирина Б. Стоянова</i>	STREAM МОДЕЛ НА ОБУЧЕНИЕ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА	360
<i>Irina B. Stoyanova</i>	STREAM MODEL OF EDUCATION IN KINDERGARTEN	360
<i>Йоана Б. Мирчева</i>	НЕФОРМАЛНИТЕ СОЦИАЛНИ ПРАКТИКИ КАТО КУЛТУРНА СИСТЕМА И ВЛИЯНИЕТО Й ВЪРХУ ИДЕНТИЧНОСТТА НА БЪЛГАРИТЕ: АНАЛИЗ ИЗВЪН СФЕРАТА НА МАТЕРИАЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО	371
<i>Yoanna B. Mircheva</i>	THE INFORMAL SOCIAL PRACTICES AS A CULTURAL SYSTEM AND ITS INFLUENCE ON THE IDENTITY OF BULGARIANS: ANALYSIS BEYOND THE SPHERE OF THE MATERIAL PRODUCTION	371
<i>Калина Ив. Алексиева</i>	СИСТЕМА ОТ УПРАЖНЕНИЯ В РАБОТАТА ВЪРХУ ТЕКСТОВИ ЗАДАЧИ В ТРЕТИ КЛАС	377
<i>Kalina Iv. Aleksieva</i>	A SYSTEM OF EXERCISES IN WORKING ON TEXT PROBLEMS IN THE THIRD CLASS	377
<i>Камен М. Теофилов</i>	СЪВРЕМЕННИ ТЕНДЕНЦИИ И ПОДХОДИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО В ПРОГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП	392
<i>Kamen M. Teofilov</i>	CONTEMPORARY TENDENCIES AND APPROACHES IN ART EDUCATION AT THE JUNIOR HIGH SCHOOL STAGE	392

<i>Керанка Г. Велчева</i>	ИНТЕЛЕКТУАЛНИЯТ ПРОДУКТ В ТЕХНОЛОГИЧНОТО ОБУЧЕНИЕ	401
<i>Keranka G. Velcheva</i>	INTELLECTUAL PRODUCT IN TECHNOLOGICAL TRAINING	401
<i>Костадин Г. Млячков</i>	ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОБРАЗОВАНИЕ В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ХХ ВЕК – БАЗА ЗА ПРИЛАГАНЕ НА СЪВРЕМЕННИ ПОДХОДИ НА ПЕДАГОГИЧЕСКО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ВЪВ ВИСШЕТО ХУДОЖЕСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ	414
<i>Kostadin G. Mlyachkov</i>	ART EDUCATION IN BULGARIA IN THE 20TH CENTURY – BASIS FOR APPLICATION OF MODERN APPROACHES OF PEDAGOGICAL INTERACTION IN HIGHER ART EDUCATION	414
<i>Лора М. Рашкова</i>	ТРАДИЦИИ И ИНОВАЦИИ В ОБРАЗОВАНИЕТО	425
<i>Lora M. Rashkova</i>	TRADITIONS AND INNOVATIONS IN EDUCATION	425
<i>Лора М. Рашкова</i>	НЕОБХОДИМОСТ ОТ ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПРОБЛЕМИТЕ НА БЕДНОСТТА И НЕЙНАТА СОЦИАЛНА ЗАЩИТА	434
<i>Lora M. Rashkova</i>	A NEED FOR RESEARCH OF POVERTY ISSUES AND ITS SOCIAL PROTECTION	434
<i>Люба А. Златкова</i>	ЖАНР И СТИЛ В ОБУЧЕНИЕТО ПО МУЗИКА	449
<i>Liuba A. Zlatkova</i>	GENRE AND STYLE IN MUSIC EDUCATION	449
<i>Любен Ив. Малчев</i>	СОЦИАЛНОТО ПОСЛАНИЕ В ТВОРБИТЕ НА РУМЕН ГАШАРОВ И ЙОРГ ИМЕНДОРФ	455
<i>Lyuben Iv. Malchev</i>	THE SOCIAL MESSAGE IN THE WORKS OF RUMEN GASHAROV AND JÖRG IMENDORF	455
<i>Маринета Г. Млячкова</i>	УЧЕБНИ ЗАДАЧИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ТВОРБИ, ПРОВОКИРАНИ ОТ СПОНТАННО ВЪЗНИКВАЩИ АСОЦИАЦИИ – НЕОБХОДИМОСТ ЗА ВИСШЕТО ХУДОЖЕСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ	465
<i>Marineta G. Mlyachkova</i>	LEARNING TASKS FOR THE REALIZATION OF WORKS PROVOCATED BY SPONTANEOUSLY ARISING ASSOCIATIONS – A NEED FOR THE HIGHER ART EDUCATION	465
<i>Маринка Ч. Иванова</i>	ЗА КНИЖКИТЕ И МИШКИТЕ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА	473

<i>Marinka Ch. Ivanova</i>	ABOUT OUT BOOKS AND MICE IN THE KINDERGARTEN	473
<i>Марияна Г. Пантелеева</i>	ДОПЪЛНИТЕЛНА ПОДКРЕПА И ПРИОБЩАВАНЕ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ В УСЛОВИЯ НА ОБУЧЕНИЕ ОТ РАЗСТОЯНИЕ В ЕЛЕКТРОННА СРЕДА	478
<i>Mariana G. Panteleeva</i>	ADDITIONAL SUPPORT AND INCLUSION OF CHILDREN AND STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN E-DISTANCE LEARNING	478
<i>Марияна Д. Младенова</i>	СПЕЦИФИКА НА ПРОЦЕСА НА НАБИРАНЕ НА ПЕРСОНАЛ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА	484
<i>Mariyana D. Mladenova</i>	SPECIFICATIONS OF THE KINDERGARTEN RECRUITMENT STAFF PROCESS	484
<i>Марияна Ив. Илиева</i>	ТРАДИЦИИТЕ И ТРАНСФОРМАЦИИТЕ ВЪВ ВИСШЕТО ПЕДАГОГИЧЕСКО ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ 90-ТЕ ГОДИНИ НА ХХ В.	499
<i>Mariyana Iv. Ilieva</i>	THE TRADITIONS AND TRANSFORMATIONS OF HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATION IN THE 1990S	499
<i>Мартин С. Базелков</i>	КООРДИНАЦИОННАТА ПОДГОТОВКА НА УЧЕНИЦИ ОТ VI КЛАС В ЗАВИСИМОСТ ОТ ПРИЛОЖЕН МОДЕЛ ЗА НАЧАЛНО ОБУЧЕНИЕ ПО ВОЛЕЙБОЛ.	513
<i>Martin S. Bazelkov</i>	THE COORDINATION TRAINING OF 6TH GRADE STUDENTS DEPENDING ON AN APPLIED MODEL FOR PRIMARY VOLLEYBALL TRAINING.	513
<i>Миглена И. Базелкова</i>	АНАЛИЗ НА ПРИЛОЖИМОСТТА НА МОТИВАЦИОННИТЕ ТЕОРИИ В УПРАВЛЕНСКАТА ПРАКТИКА НА УЧИЛИЩНИЯ ДИРЕКТОР	521
<i>Miglena I. Bazelkova</i>	ANALYSIS OF THE APPLICABILITY OF MOTIVATIONAL THEORIES IN THE MANAGEMENT PRACTICE OF THE SCHOOL PRINCIPAL	521
<i>Милена А. Томова</i>	СЪВРЕМЕННИ ТЕОРИИ ЗА УЧЕНЕТО ЧРЕЗ ОПИТ	530
<i>Milena A. Tomova</i>	MODERN THEORIES OF EXPERIENTIAL LEARNING	530
<i>Милена А. Георгиева</i>	МУЗЕЙНАТА ПЕДАГОГИКА И СЪВРЕМЕНОТО ТЕХНОЛОГИЧНО ОБУЧЕНИЕ	537

<i>Milena A. Georgieva</i>	MUSEUM PEDAGOGY AND MODERN TECHNOLOGICAL TRAINING	537
<i>Мина Ил. Антонова</i>	ДВИГАТЕЛНА ГОДНОСТ, РАЗВИВАНА ЧРЕЗ СРЕДСТВАТА НА ВОЛЕЙБОЛНАТА ИГРА НА СТУДЕНТИ ОТ СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“	553
<i>Mina Il. Antonova</i>	MOTOR FITNESS DEVELOPED THROUGH THE MEANS OF THE VOLLEYBALL GAME OF STUDENTS FROM SOFIA UNIVERSITY "ST. KLIMENT OHRIDSKI"	553
<i>Мирена П. Павлова</i>	СКАУТСТВОТО КАТО ПЪТ КЪМ НАМАЛЯВАНЕ НА АГРЕСИЯТА СРЕД ПОДРАСТВАЩИТЕ	559
<i>Mirena P. Pavlova</i>	SCOUTING AS A WAY TO REDUCING AGGRESSION AMONG ADOLESCENTS	559
<i>Мирослав К. Недялков</i>	АКУСТИЧНОСТ И СОНАНТНОСТ. ПАРАЛЕЛИ	567
<i>Miroslav K. Nedyalkov</i>	ACOUSTICITY AND SONANCE. PARALLELS	567
<i>Моника Д. Симеонова-Ингилизова</i>	ИЗГРАЖДАНЕ НА УСТОЙЧИВИ И ПРОДУКТИВНИ ЕКИПИ В СТУДЕНТСКАТА ОБЩНОСТ – ЗНАЧИМИ УМЕНИЯ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА	573
<i>Monika D. Simeonova-Ingilizova</i>	BUILDING SUSTAINABLE AND PRODUCTIVE TEAMS IN THE STUDENT COMMUNITY - IMPORTANT SKILLS AND CHALLENGES	573
<i>Наталия И. Витанова</i>	3D PRINTING-ЪТ В ОБРАЗОВАНИЕТО НА XXI ВЕК	583
<i>Natalia I. Vitanova</i>	THE 3D PRINTING IN THE EDUCATION OF THE XXI CENTURY	583
<i>Нели И. Русева</i>	ЗА НУЖДАТА ОТ КОНСУЛТИРАНЕ И ПОДКРЕПА С ЦЕЛ УКРЕПВАНЕ НА ОСИНОВИТЕЛСКИТЕ СЕМЕЙСТВА	595
<i>Neli I. Ruseva</i>	ON THE NEED FOR COUNSELING AND SUPPORT TO STRENGTHEN ADOPTIVE FAMILIES	595
<i>Нели Ст. Димитрова</i>	ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ПСИХОЛОГИЧЕСКИ БАРИЕРИ ОТ УЧИТЕЛИТЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО РАЗВИТИЕ	604
<i>Neli St. Dimitrova</i>	OVERCOMING TEACHERS' PSYCHOLOGICAL BARRIERS TO PROFESSIONAL	604

<i>Ольга Ан. Ваткова</i>	УРБАНИСТИЧЕСКАЯ ИНФОГРАФИКА КАК ВИД ВИЗУАЛИЗАЦИИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО В УСЛОВИЯХ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ГИМНАЗИИ	608
<i>Olga An. Vatkova</i>	URBAN INFOGRAPHICS AS A VISUALIZATION TYPE IN THE LESSONS OF RUSSIAN AS A FOREIGN LANGUAGE IN VOCATIONAL GYMNASIUM CONDITIONS	608
<i>Павлина Ив. Лазарова</i>	МЕХАНИЗМИ ЗА ПСИХОЛОГИЧЕСКА ЗАЩИТА НА СТУДЕНТИТЕ	617
<i>Pavlina Iv. Lazarova</i>	MECHANISMS OF PSYCHOLOGICAL DEFENSE OF STUDENTS	617
<i>Павлина И. Радушьева-Йорданова</i>	ПРОФЕСИОНАЛНО И ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА УЧИТЕЛИТЕ	623
<i>Pavlina I. Radusheva-Yordanova</i>	PROFESSIONAL AND PERSONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS	623
<i>Пенка П. Кожухарова</i>	ПОТРЕБНОСТИ И НАГЛАСИ НА РОДИТЕЛИТЕ ПРИ РЕАЛИЗИРАНЕ НА УЧИЛИЩНО-БАЗИРАНА ПРЕВЕНЦИЯ НА УПОТРЕБАТА НА ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА	631
<i>Penka P. Kozhuharova</i>	NEEDS AND ATTITUDES OF PARENTS IN IMPLEMENTING SCHOOL-BASED PREVENTION OF PSYCHOACTIVE SUBSTANCE ABUSE	631
<i>Петя В. Марчева-Йошовска</i>	СПЕЦИАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА ДАНИЯ	642
<i>Petya V. Marcheva-Yoshovska</i>	THE SPECIAL EDUCATION IN DENMARK	642
<i>Росица П. Михайлова</i>	СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО – ТРАДИЦИИ, ВЪЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ	647
<i>Rosica P. Mihaylova</i>	SOCIAL ENTREPRENEURSHIP – TRADITIONS, POSSIBILITIES AND PERESPECTIVES	647
<i>Росен К. Петров</i>	ОРНАМЕНТЪТ В МИНАЛОТО И ДНЕС	655
<i>Rosen K. Petrov</i>	THE ORNAMENT IN THE PAST AND TODAY	655
<i>Румяна Д. Минкова</i>	ПРОБЛЕМНО - БАЗИРАНО ОБУЧЕНИЕ В НАЧАЛНОТО УЧИЛИЩЕ	662
<i>Rumyana D. Minkova</i>	PROBLEM-BASED LEARNING IN PRIMARY SCHOOL	662
<i>Светлозар П. Стоянов</i>	ЗА ЖИЗНЕНИЯ ЦИКЪЛ НА ПРОДУКТА И ЛОГИСТИЧНОТО	

ОБСЛУЖВАНЕ	670
<i>Svetlozar P. Stoyanov</i> ON THE LIFE CYCLE OF A PRODUCT AND ITS RELATED LOGISTICS SERVICES	670
<i>Светозар Й. Чилингиров</i> ВРЪЗКА МЕЖДУ НАБЛЮДЕНИЕТО И НЯКОИ ОСНОВНИ ФОРМИ НА ИЗОБРАЗИТЕЛНА ДЕЙНОСТ В УЧЕБНО-ВЪЗПИТАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО В НАЧАЛНОТО УЧИЛИЩЕ	678
<i>Svetozar Y. Chilingirov</i> CONNECTION BETWEEN OBSERVATION AND SOME BASIC FORMS OF PICTORIAL ACTIVITY IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF FINE ARTS IN PRIMARY SCHOOL	678
<i>Севджихан А. Еюбова, Стефка Н. Цветанова, Елена Тр. Горчева</i> ПСИХОЛОГИЧНО ОЦЕНЯВАНЕ НА ДЕЦА С АУТИЗЪМ – НАСОКИ ОТ ПРАКТИКАТА	682
<i>Sevdzhihan A. Eyubova, Stefka N. Tsvetanova, Elena Tr. Gorcheva</i> PSYCHOLOGICAL ASSESSMENT OF CHILDREN WITH AUTISM – GUIDELINES FROM PRACTICE	682
<i>Силвия К. Балян</i> МОДЕЛ ЗА РАЗВИТИЕ НА КОГНИТИВНИ УМЕНИЯ ЗА КРИТИЧНО МИСЛЕНЕ НА СТУДЕНТИ ПО ДИСЦИПЛИНАТА ДЕНТАЛНО МАТЕРИАЛОЗНАНИЕ	692
<i>Silvia K. Balian</i> MODEL FOR DEVELOPMENT OF COGNITIVE SKILLS FOR CRITICAL THINKING FOR DENTAL MATERIALS	692
<i>Силвия К. Балян</i> СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ПРОФЕСИОНАЛНИ КОМПЕТЕНЦИИ, ЗАЛОЖЕНИ В УЧЕБНИТЕ ПРОГРАМИ НА 1-2 СЕМЕСТЪР В ЕВРОПЕЙСКИ ВИСШИ УЧИЛИЩА ПО ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА	702
<i>Silvia K. Balian</i> A COMPARATIVE ANALYSIS OF PROFESSIONAL COMPETENCES SET OUT IN THE CURRICULA OF 1-2 SEMESTER IN EUROPEAN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS FOR DENTAL MEDICINE	702
<i>Снежана Л. Борисова, Севджихан А. Еюбова</i> ХЕРБАРИЯТ – ЕЛЕМЕНТ ОТ ПОДГОТОВКАТА НА СТУДЕНТИТЕ, БЪДЕЩИ ПЕДАГОЗИ, ПРИ ИЗУЧАВАНЕ НА РАСТИТЕЛНИЯ СВЯТ	714
<i>Snezhana L. Borisova, Sevdzhihan A. Eyubova</i> THE HERBARIUM - AN ELEMENT OF STUDENT TRAINING - FUTURE TEACHERS IN STUDYING THE PLANT WORLD	714
<i>Снежанка Д. Георгиева</i> ЛИЧНОСТНО-КОМПЕТЕНТНОСТЕН ПРОФИЛ НА ЕКСПЕРТА В КОНТЕКСТА НА КАЧЕСТВОТО НА ОБРАЗОВАНИЕ	721
<i>Snezhanka D. Georgieva</i> PERSONAL COMPETENCE PROFILE OF AN EXPERT IN THE	

Станислава В. Тодорова

**ПРИРОДАТА КАТО ФАКТОР ЗА ПЪЛОСТНОТО РАЗВИТИЕ И
ОФОРМЯНЕТО НА ЛИЧНОСТТА НА ДЕТЕТО**

735

Stanislava V. Todorova

**NATURE AS A FACTOR FOR THE COMPLETE DEVELOPMENT AND
FORMATION OF THE PERSONALITY OF THE CHILD**

735

Станислава С. Теофилова

**НАБЛЮДЕНИЯ ВЪРХУ НЯКОИ СПЕЦИФИКИ И НИВОТО НА
ИНТЕГРИРАНОСТ НА СТАНДАРТИТЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И
ЛИТЕРАТУРА ЗА ДЕТСКАТА ГРАДИНА И НАЧАЛНОТО УЧИЛИЩЕ**

746

Stanislava S. Teofilova

**OBSERVATIONS ON SOME SPECIFICITIES AND ON THE LEVEL OF
INTEGRATION OF THE STANDARDS IN BULGARIAN LANGUAGE
AND LITERATURE FOR KINDERGARTEN AND PRIMARY SCHOOL**

746

Стефан П. Русков, Янна П. Рускова

ЗА ВЕРБАЛНАТА ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА МУЗИКАЛНИТЕ ТВОРБИ

751

Stefan P. Ruskov, Yanna P. Ruskova

FOR THE VERBAL INTERPRETATION OF MUSICAL WORKS

751

Таня Е. Тошева

**ДИЗАЙНЪТ НА УСЛУГИ КАТО МЕТОД ЗА СЪЗДАВАНЕ НА
ЕФЕКТИВНИ УСЛУГИ**

757

Tanya E. Tosheva

**SERVICE DESIGN AS A METHOD FOR CREATING EFFECTIVE
SERVICES**

757

Теодора Ж. Игнатова

**ФИЗИЧЕСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА КАНДИДАТ СТУДЕНТИТЕ ЗА
СПЕЦИАЛНОСТ ПОФВ В ШУ „ЕПИСКОП КОНСТАНТИН
ПРЕСЛАВСКИ“**

767

Teodora J. Ignatova

**THE PHYSICAL EDUCATION OF THE CANDIDATE STUDENTS FOR
THE MAJORITY OF POFV AT KONSTANTIN PRESLAVSKI
UNIVERSITY OF SHUMEN**

767

Теодора Н. Симеонова, Янко В. Янков

**БАСКЕТБОЛ 3 X 3 В ШУМЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ "ЕПИСКОП
КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ" – РАЗВИТИЕ И ПОСТИЖЕНИЯ**

774

Teodora N. Simeonova, Yanko V. Yankov

**BASKETBALL 3 X 3 AT KONSTANTIN PRESLAVSKY UNIVERSITY OF
SHUMEN – DEVELOPMENT AND ACHIEVEMENTS**

774

Халил А. Адем

**СПЕЦИФИЧНИ ОСОБЕНИСТИ НА СЕЛСКИТЕ УЧИЛИЩА –
ОСНОВНИ ПРЕДИМСТВА И НЕДОСТАТЪЦИ**

784

Halil A. Adem

SPECIFIC CHARACTERISTICS OF RURAL SCHOOLS –

Христиана И. Драганова

**ПРОУЧВАНЕ МНЕНИЕТО И КОМПЕТЕНЦИИТЕ НА УЧИТЕЛИ ПО
ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ ЗА ОБУЧЕНИЕТО ПО
ХАНДБАЛ В 5. И 6. КЛАС**

793

Hristiana I. Draganova

**STUDY OF THE OPINION AND COMPETENCIES OF PHYSICAL
EDUCATION AND SPORTS TEACHERS ON HANDBALL TRAINING IN
5TH AND 6TH GRADES**

793

Христина Коларова-Василева

**РОЛЯТА НА СОЦИАЛНОТО ДИАГНОСТИЦИРАНЕ В
СОЦИАЛНАТА РАБОТА**

806

Hristina Kolarova – Vasileva

THE ROLE OF SOCIAL DIAGNOSTICS IN SOCIAL WORK

806

Христо Т. Христов

**ЛЕЧЕБНИТЕ СВОЙСТВА И ПОЛЗИТЕ ОТ ХАЛОТЕРАПИЯТА И
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ В ОБРАЗОВАТЕЛНИ
ИНСТИТУЦИИ**

815

Hristo T. Hristov

**THE HEALING PROPERTIES AND BENEFITS OF HALOTHERAPY
AND POSSIBILITIES OF IMPLEMENTATION IN EDUCATIONAL
INSTITUTIONS**

815

Христо Т. Христов, Снежана Х. Николова

**УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА МОДЕЛА ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНА
ПОДКРЕПА НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ СЪС СПЕЦИАЛНИ
ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ**

824

Hristo T. Hristov, Snezhana H. Nikolova

**IMPROVING THE MODEL FOR ADDITIONAL SUPPORT OF
CHILDREN AND STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS**

824

Юлиан М. Асенов

**ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ – ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕД
ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ МЕНИДЖМЪНТ**

838

Julian M. Asenov

**INTERCULTURAL EDUCATION - A CHALLENGE FOR
EDUCATIONAL MANAGEMENT**

838

Юлияна Г. Панова

**ДИРИЖИРАНЕТО КАТО ФОРМА НА МОДУЛИРАНЕ НА
ЕМОЦИОНАЛНАТА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ НА СТУДЕНТИТЕ,
БЪДЕЩИ ПЕДАГОЗИ ПО МУЗИКА**

845

Yuliyana G. Panova

**CONDUCTING AS A FORM OF MODULATION OF EMOTIONAL
INTELLIGENCE FOR STUDENT FUTURE MUSIC TEACHERS**

845

Явор Б. Несторов

ФАКТОРНА СТРУКТУРА НА ФИЗИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ И

**СПЕЦИФИЧНАТА ПОДГОТВЕНОСТ НА СТУДЕНТИТЕ ОТ
МОРСКИТЕ СПЕЦИАЛНОСТИ**

854

Yavor B. Nestorov

**FACTOR STRUCTURE OF THE PHYSICAL DEVELOPMENT AND THE
SPECIFIC PREPAREDNESS OF THE STUDENTS FROM MARITIME
SPECIALTIES**

854

Yavor B. Nestorov

**ВЛИЯНИЕ НА РАЗЛИЧНИТЕ КОМПОНЕНТИ НА ФИЗИЧЕСКАТА
ДЕЕСПОСОБНОСТ ВЪРХУ ПЛУВНИТЕ РЕЗУЛТАТИ НА СТУДЕНТИ**

861

Yavor B. Nestorov

**EFFECT OF DIFFERENT COMPONENTS OF PHYSICAL DISABILITY
ON STUDENTS' SWIMMING PERFORMANCE**

861

ИЗГРАЖДАНЕ НА УСТОЙЧИВИ И ПРОДУКТИВНИ ЕКИПИ В СТУДЕНТСКАТА ОБЩНОСТ – ЗНАЧИМИ УМЕНИЯ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Моника Д. Симеонова-Ингилизова

BUILDING SUSTAINABLE AND PRODUCTIVE TEAMS IN THE STUDENT COMMUNITY - IMPORTANT SKILLS AND CHALLENGES

Monika D. Simeonova-Ingilizova

ABSTRACT: This article examines the importance of developing effective teamwork skills in the student community. Teamwork is considered a key element in modern education, contributing to academic success and the development of students' social skills.

The theoretical part of the paper presents various theoretical models related to teamwork and group dynamics. These models include team effectiveness theory, team communication models, team leadership theories and others. Research has shown that the application of these theoretical models can lead to the optimization of team performance and better outcomes.

Following the theoretical rationale, the paper discusses the specific skills that are essential for successful teamwork. Such skills include communication skills, collaboration, problem solving, emotional intelligence, leadership, flexibility, and adaptability. Developing these skills is important for students as it helps them to adapt to different situations and cope with challenges in teamwork.

The results of the discussions during the focus groups with lecturers and students of the Pedagogy major are summarized, analyzed and presented.

In conclusion, the paper highlights the importance of developing effective teamwork skills in the student community. Understanding and applying the theoretical models and skills can contribute to the effectiveness of teams and the development of students academically and socially.

KEYWORDS: teamwork, student community, skills, effectiveness, communication, collaboration, leadership, problem solving, emotional intelligence, flexibility, adaptability, development.

ВЪВЕДЕНИЕ

Темата за екипната работа в студентската общност и уменията за осъществяването ѝ е от изключителна **значимост и важност**, тъй като предоставя уникална възможност за развитие на ключови умения, сътрудничество и постигане на общи цели. Изграждането на устойчиви и продуктивни екипи е от съществено значение за успеха на студентите, както в академичния, така и в личния им живот.

Ето някои аспекти, които правят важна за изследване тази тема: [4]

Подготовка за бъдещата професионална кариера – работата в екипи е неотменна част от много професии и работни среди. Студентите, които се учат да работят ефективно в екип, развиват умения, които са от съществено значение за тяхната бъдеща професионална реализация. Те се учат да комуникират

ефективно, да си сътрудничат с колеги, да решават проблеми и да постигат общи цели.

Усъвършенстване на учебния процес – екипната работа може да допринесе за по-доброто усвояване на учебното съдържание и развитието на по-широк спектър от умения. Когато студентите се ангажират в активна комуникация и сътрудничество с колегите си, те имат възможност да обменят знания, да се справят със сложни проблеми и да се включат в общото обучение.

Развитие на социални умения и междуличностни връзки – работата в екипи предоставя на студентите възможност да развият социални умения и да се учат да си сътрудничат с различни хора. Те могат да се научат да разбират и приемат различията, да се адаптират към различни работни стилове и да изградят здрави межличностни връзки. Тези умения са полезни не само в учебната обстановка, но и във всяка сфера на живота.

Развитие на критично мислене и иновативност – когато студентите работят в екипи, те се изправят пред разнообразие от идеи, мнения и гледни точки. Това стимулира критичното им мислене и креативността, тъй като трябва да анализират, оценяват и комбинират различни идеи и решения. В процеса на сътрудничество и обмяна на знания и опит, студентите се насърчават да мислят иновативно и да предлагат новаторски подходи за решаване на проблеми.

Развитие на лидерски умения – работата в екипи предоставя възможност на студентите да развият лидерски умения. Те биха могли да поемат ръководна роля, да организират и управляват дейностите на екипа, да мотивират другите членове и да постигат общите цели. Това развива техния лидерски потенциал и ги подготвя за бъдещите им професионални предизвикателства.

Изследването на темата за екипната работа в студентската общност и уменията за осъществяването ѝ е важно, тъй като помага да се разбере как да се подобри образователния процес и да се подготвят студентите за бъдещите им роли в обществото и работната среда. Това дава възможност да се разработят подходи и стратегии, които да насърчават ефективното сътрудничество, развитието на социални и межличностни умения и успеха на студентите в екипния контекст.

Актуалността на изследвания проблем се подчертава от следните причини:

Промяна в образователните подходи – в последните години образователните институции са насочени към активно, ангажиращо обучение, базирано на сътрудничество. Екипната работа играе важна роля в тези подходи и изисква развитие на умения за сътрудничество, комуникация и ръководство

Подготовка за работата в глобален контекст – в съвременния свят работата в екипи става все по-често предпочитана и все по-важна. Глобалните предизвикателства и мултикултурната работна среда изискват умения за сътрудничество и адаптивност.

Необходимост от справяне с предизвикателства в екипната работа – екипната работа не е безпроблемна и среща различни предизвикателства. Определени изследвания се фокусират върху идентифицирането и анализирането на тези предизвикателства, както и върху разработването на стратегии и подходи за тяхното преодоляване. Такива изследвания могат да бъдат полезни за

училища, университети и образователни институции, които искат да развият по-ефективни програми за екипна работа и да помогнат на студентите да се справят по-добре с предизвикателствата.

Иновации в образованието - изследванията в областта на екипната работа и уменията за осъществяването ѝ имат важно значение и за иновациите в образователните системи. Това включва изследване на най-добрите практики, разработване на инструменти и методики за оценяване на екипната работа и определяне на факторите, които водят до успешно сътрудничество и постигане на общи цели. [2]

Всичко написано по-горе е предпоставка за формулиране на **целта** на изследването, а именно – да се проучи и представи кои са най-често съществуващите предизвикателства, които възникват при изграждането и управлението на групови екипи, да се направи анализ на необходимите умения за успешната екипна работа, и да се разгледат факторите, които могат да повлияят върху екипната динамика.

Изследванията в тази област помагат да се отговори на нуждите и предизвикателствата на съвременната образователна и професионална среда, като се подготвят студентите за успешна кариера и придобиване на необходимите им умения и компетенции.

ТЕОРЕТИЧЕН ОБОСНОВКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Изследването в областта на изграждането на устойчиви и продуктивни екипи в студентската общност и значимите умения и предизвикателства, свързани с тази тема, е активна област на научния интерес. В научно-изследователската литература са проведени редица проучвания, които разглеждат различни аспекти на екипната работа и нейното приложение в студентската среда.

Теоретичните модели предоставят ценни насоки за усъвършенстване на екипната работа, подобряване на уменията на студентите и създаване на устойчиви и продуктивни екипи в студентската общност.

Модел Т7 за екипна ефективност на Корн Фери

Корн Фери е глобална консултантска компания, която се занимава с човешки ресурси и предоставя различни решения и услуги в областта на управлението на талантите. В рамките на техните изследвания и работа с клиенти, Корн Фери е разработила модел за екипна ефективност, известен като модел Т7.

Моделът Т7 представлява рамка за измерване и оценка на екипната ефективност. Той се основава на следните седем основни фактора, които влияят на успешното функциониране на екипите:

Цел – определянето на ясни и измерими цели, към които екипът да стреми.

Доверие – изграждането на доверие между членовете на екипа, което е основа за успешното сътрудничество.

Ангажираност – посветеността и мотивацията на всеки член на екипа да придобие и прилага необходимите умения и да допринесе за постигането на общите цели.

Ефективност – уменията на екипа да организира работата си, да управлява времето и ресурсите си ефективно.

Умения – наличието на необходимите технически и междуличностни умения в екипа.

Лидерство – наличието на ефективно лидерство, което вдъхва вдъхновение, посоки и подкрепа на екипа.

Комуникация – открит и ефективна комуникация между членовете на екипа, която осигурява споделяне на информация, разбиране и сътрудничество.

В заключение, моделът T7 на Корн Фери представлява цялостен подход към екипната ефективност и е базиран на идеята, че успешната работа на екипите изисква баланс между различни фактори.[3]

Модел на Каценбах и Смит – Фокус върху основите на екипа

Моделът на Каценбах и Смит е един от подходите за изследване и разбиране на основите на екипната работа. Той се фокусира върху четири основни аспекта, които са съществени за успешното функциониране на екипите. Тези аспекти са целите на екипа, ролите и отговорностите на неговите членове, взаимодействието и комуникацията между тях и процесът на вземане на решения.

Цели на екипа – постигането на общи и ясно определени цели е основен фактор за успешната работа на екипа. Членовете на екипа трябва да имат ясно разбиране за това, какво трябва да постигнат и как ще го постигнат. Целите трябва да бъдат измерими, реалистични и времево ограничени, за да се осигури фокус и мотивация в екипа.

Роли и отговорности – всеки член на екипа трябва да има ясно определена роля и отговорност. Ролите в екипа трябва да бъдат разпределени в съответствие със способностите, опита и уменията на всеки член. Членовете на екипа трябва да разбират и приемат своите роли, както и да са готови да подпомагат и сътрудничат с останалите членове.

Взаимодействие и комуникация – ефективното взаимодействие и комуникация между членовете на екипа е от решаващо значение за успеха на екипната работа. Членовете трябва да бъдат отворени за споделяне на информация, идеи и мнения, както и да умеят да слушат и разбират гледните точки на другите. Постигането на ясност и разбирателство в комуникацията е ключов фактор за справяне с конфликти и изграждане на доверие в екипа.

Вземане на решения – екипът трябва да разполага с механизми за вземане на решения, които са справедливи и подкрепят постигането на целите на екипа. Вземането на решения включва обсъждане на алтернативи, оценка на рисковете и предимствата, и вземане на информирано и съгласувано решение. Членовете на екипа трябва да бъдат активно включени в процеса на вземане на решения, като се спазва принципът на равнопоставеност и отвореност към различни гледни точки.[3]

Модел La Fasto u Larson – Пет динамики на умения за работа в екип и сътрудничество

Моделът на La Fasto и Larson, известен още като „Пет динамики на умения за работа в екип и сътрудничество“, представя ключовите аспекти на екипната работа и сътрудничество, които спомагат за постигането на успех в екипните усилия. Този модел идентифицира следните пет основни динамики, които са необходими за ефективна и продуктивна работа в екип:

Взаимно разбиране – първата динамика включва разбирането и усвояването на целите, ценностите и мисията на екипа. Членовете на екипа трябва да имат ясно представа за това, каква е целта на техния екип и как те допринасят за постигането ѝ. Споделянето на общи ценности и мисия помага за създаване на солидна основа за сътрудничество и работа в екип.

Взаимно влияние – втората динамика се отнася до способността на екипа да влияе върху резултатите и успеха на работата. Това включва споделяне на отговорности, приемане на роли и работа като единна единица. Членовете на екипа трябва да бъдат готови да работят заедно и да се подкрепят в усилията си за постигане на общите цели.

Сътрудничество – третата динамика се фокусира върху сътрудничеството и споделянето на информация между членовете на екипа. Членовете трябва да бъдат отворени за комуникация и да си предоставят взаимна подкрепа и помощ. Споделянето на идеи, знания и опит помага за създаване на силна и динамична работна среда в екипа.

Учене и иновации – четвъртата динамика се свързва с приветстването на ученето и иновациите в екипната работа. Членовете на екипа трябва да бъдат отворени за нови идеи, да бъдат готови да се адаптират към промени в процеса на работа и да се развиват чрез непрекъснато учене и подобрене. Също така, екипът трябва да създава среда, която стимулира иновациите и експериментите, като се поощрява обменът на идеи и търсенето на нови подходи.

Резултати и оценка – петата динамика се отнася до постигането на резултати и систематичната оценка на екипната работа. Членовете на екипа трябва да имат ясно определени критерии за оценка на успеха и да се ангажират с постигането на измерими резултати. Систематичната оценка и обратна връзка са от съществено значение за проследяване на напредъка и взимане на мерки за подобрене. [7]

Модел Lencioni – разбиране дисфункцията на екипа

Моделът на Ленсиони, известен като „Разбиране дисфункцията на екипа“, е теоретичен модел, който анализира основните проблеми и дисфункции, които могат да се появят в екипа. Този модел идентифицира пет ключови аспекта, които могат да доведат до неуспех в екипната работа:

Липса на доверие – Ленсиони твърди, че липсата на взаимно доверие е основната причина за дисфункцията в екипа. Това включва липса на откритост, уязвимост и взаимно разбиране между членовете на екипа. Без доверие, комуникацията и сътрудничеството страдат, което води до слаби резултати.

Страх от конфликт – Ленсиони твърди, че конструктивният конфликт е необходим за развитието на идеи и постигането на най-добрите решения. Ако членовете на екипа избягват конфликтите, това може да доведе до непродуктивност и компромисни решения.

Липса на ангажираност – когато хората не са ангажирани с общите цели и решения на екипа, могат да се появят проблеми с отсъствие на мотивация и отговорност.

Избягване на отговорност – това може да включва неприсъствие на срещи, отсъствие на активно участие и непълното изпълнение на задачите. Такова поведение допринася за разпадането на екипа и подкопава ефективността му.

Липса на фокус върху резултатите - когато екипът не е насочен към общите цели и не работи активно за постигането им, резултатите страдат. Ленсиони настоява, че постигането на конкретни, измерими и достижими резултати е от съществено значение за успеха на екипа.[5]

GRPI модел за екипна ефективност

GRPI моделът е инструмент за изследване и подобряване на ефективността на екипа. Той се състои от четири основни компонента, които са от съществено значение за успешното функциониране на екипа:

Цели (Goals). В тази фаза екипът трябва да установи ясни и конкретни цели, които да служат като ориентир за дейностите на екипа. Целите трябва да бъдат измерими, достижими и съответстващи на общата визия и мисия на екипа.

Роли (Roles). Важно е всеки член на екипа да знае каква е неговата роля и каква е очакваната от него вклад и принос към целите на екипа.

Процеси (Processes). В тази фаза екипът трябва да създаде ефективни и ясни процеси за комуникация, вземане на решения, координация на дейностите и управление на конфликти. Добре дефинираните процеси осигуряват структура и организация в работата на екипа.

Интеракции (Interactions). Здравите и функционални междуличностни връзки са от съществено значение за доверието, сътрудничеството и подкрепата в екипа. В тази фаза се набляга на развиването на комуникативни умения, емоционална интелигентност и ефективно управление на отношенията. [6]

МЕТОДОЛОГИЯ И МЕТОДИКА

Изследването е проведено през учебната 2022-2023 година със 73 студенти от специалност „Педагогика“ и 10 преподавателя. Методите използвани в проучването са фокус групи и дискусия.

АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗСЛЕДВАНЕТО

1. При проведена дискусия с преподавателите, на основата на техния общ опит и наблюдения, се очертаха следните предизвикателства относно екипната работа на студентите:

Разнообразие в предпочитанията – преподавателите забелязват, че някои студенти проявяват голям интерес и мотивация за работа в екип, докато други предпочитат индивидуалната работа.

Съпротива или страх от зависимост – преподавателите откриват, че някои студенти изразяват съпротива или страх от зависимост от други в екипа. Те се притесняват, че няма да могат да контролират крайния резултат или ще бъдат зависими от работата на другите.

Опасения от неравномерно разпределение на работата – преподавателите забелязват, че студентите изразяват опасения от неравномерно разпределение на работата в екипа. Те се тревожат, че някои членове на екипа може да не участват равномерно или да се натоварят повече от другите.

Изживяване на конфликти – преподавателите установяват, че някои студенти имат отрицателни опити с предишни работни екипи, където са възникнали конфликти или несъгласия. Това създава съпротива у тях отново към работата в екип.

Нужда от подкрепа и насърчение – преподавателите осъзнават, че студентите имат нужда от подкрепа и насърчаване, за да преодолеят своите

съпротиви и да се ангажират с груповата работа. Те търсят ръководство и насоки от преподавателите относно изграждането на умения за групово работно и справянето с евентуални предизвикателства.

Важно е да се отбележи, че въпреки това, всяка група студенти е уникална и може да има различни нагласи и предизвикателства. При дискусията с преподаватели се акцентува върху индивидуалните потребности и предпочитания на студентите, както и предоставянето на ресурси и подкрепа за изграждане на умения за ефективна групово работно.

2. Работата в екип сред студентите може да бъде изключително полезна и обогатяваща, но също така може да създава напрежение и тревога у тях. След проведена дискусия с учащите, те направиха самооценка на своите умения за екипна работно и посочиха следните провокации, които частично се припокриват с тези, посочени от преподавателите:

Различни работни стилове – студентите имат различни начини на работно, предпочитания и приоритети. Някои са организирани и систематични, докато други са по-неструктурирани и спонтанни. Това води до конфликти и несъответствия в начина на работно и управление на времето.

Неефективна комуникация – комуникацията играе ключова роля в екипната работно. Възникването на проблеми като липса на яснота, непълно или неточно предаване на информацията води до грешки и конфликти. Различният стил на общуване и разбиране между студентите затруднява общата работно.

Неспазване на сроковете – студентите често имат натоварена програма, което може да затрудни спазването на сроковете. Нередовното или закъсняло предаване на задачи вреди на проекта и на работата на останалите членове на екипа.

Липса на отговорност – неравномерно разпределение на отговорностите и липсата на ангажираност от страна на някои студенти води до дисбаланс и неравномерно развитие на проекта. Някои членове на екипа може да се чувстват натоварени, докато други не поемат достатъчно отговорност.

Различия в мотивацията – студентите имат различни нива на мотивация и интерес към екипната работно. Някои са много ангажирани и желаят да постигнат високи резултати, докато други са по-малко мотивирани. Това води до разочарование и напрежение в екипа.

3. Работата в екип сред студентите често е трудна и наситена с предизвикателства, но с правилно управление и съответстващи стратегии, би могло да се преодолеят, като доминират сътрудничеството и съвместната работно.

Ето няколко **стратегии**, предложени от преподавателите, с цел подпомагане процеса на управление и преодоляване на предизвикателствата:

Установяване на ясни цели и очаквания. При началото на екипния проект, е важно преподавателят да се увери, че всички студенти в групата разбират целите и очакванията за задачите. Поставяне на ясни и конкретни цели, определяне на ролите и отговорностите на всеки член на екипа.

Разпределяне на работата равномерно. Разпределяне задачите и отговорностите между членовете на екипа по начин, който е справедлив и удовлетворяващ за всички. Обсъждане и поставяне на срокове за изпълнение на

задачите, с цел информираност на всички студенти за отговорностите им относно техните задължения.

Подкрепяне на отворена комуникация. Насърчаване на студентите да комуникират открито и свободно помежду си. Създаване на форуми за обсъждане на идеи, проблеми и предложения. Увереност, че всички членове на екипа имат възможност да изразят своите мнения и да се чувстват слушани.

Формиране на малки работни групи. Ако има много студенти в екипа, би могло да се раздели групата на по-малки работни екипи, където членовете имат по-пряко взаимодействие помежду си. Това улеснява комуникацията и координацията в рамките на по-малката група.

Осигуряване на средства за колаборация. Използване на съвременни технологии и онлайн платформи за сътрудничество, които могат да помогнат на екипа да се организира и комуникира по-ефективно. Споделянето на документи, създаването на общи календари и използването на чат системи или проектни управляващи инструменти помага за по-гладкото и ефективно изпълнение на проекта.

Решаване на конфликти. Ако възникнат конфликти в екипа, е важно да се разрешат в конструктивен и справедлив начин. Подкрепяне на открития диалог и посредничество между засегнатите страни. Търсене на компромиси и полагане на усилия за постигане на съгласие.

Признаване и подкрепяне на постиженията. Важно е да се признават и поощряват усилията и постиженията на отделните студенти и на екипа като цяло. Подкрепяне на положителната работна атмосфера и утвърждаване важноста на взаимодействието и сътрудничеството.

ИЗВОДИ И ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След обобщените резултати от проучването, изводите, свързани с предимствата на екипната работа в образователния контекст са следните:

Развиване на критично мислене – когато студентите работят в екип, те се изправят пред разнообразие от мнения и идеи. Това стимулира критичното им мислене и способността да анализират различни аспекти на проблемите и да се отнасят към тях от различни гледни точки.

Усъвършенстване на комуникативни умения – работата в екип изисква ефективно комуникиране между студентите. Те трябва да бъдат в състояние да изразят своите идеи, да слушат активно другите и да се адаптират към различните комуникативни стилове. Това подобрява техните комуникативни умения и способността им да се изразяват ясно и убедително.[8]

Разнообразие на умения и знания – в екипите обикновено участват студенти с различни общ опит и знания. Това създава възможност за споделяне на експертиза и използване на различни умения за решаване на проблеми. В резултат, екипите имат по-голям потенциал да намерят комплексни и иновативни решения.

Развиване на умения за сътрудничество – работата в екип укрепва уменията за сътрудничество и взаимодействие с други хора. Студентите се учат да се доверяват един на друг, да разбират и приемат различията и да работят

заедно към обща цел. Това е важно умение, което ще им бъде полезно не само в учебната среда, но и в бъдещата им професионална кариера.

Учене през рефлексия - работата в екип насърчава студентите да разгледат и оценят своите действия и принос към резултатите на екипа. Те трябва да преценят своите силни и слаби страни и начини за подобрене. Това развива уменията им за самокритика, рефлексия и постоянно самоусъвършенстване.

Разделение на работата и ефективно управление на времето – работата в екипи изисква добро управление на времето и разделение на задачите. Студентите организират работата си, определят приоритетите и се ангажират със задачите в съответствие с графика на екипа. Това развива техните умения за планиране, управление на времето и отговорност.

В заключение, развитието на уменията за ефективна работа в екип в студентската общност е от съществено значение за постигането на успех и развитието на студентите. Креативността, като важен аспект на тези умения, както твърди в своите научни разработки К. Костов, има пряка връзка с ефективността на екипа. [1] Способността да се генерират иновативни и оригинални идеи, да се намират креативни решения и да се изразява новаторско мислене, стимулира екипа и да подобри неговата производителност. Развитието на креативността в екипната работа трябва да бъде отдадено достатъчно внимание, като се насърчава свободното изразяване на идеи и сътрудничеството за търсене на новаторски решения. Всичко това в комбинация със съответните комуникативни, лидерски и умения за решаване на проблеми, преобразяват екипа в продуктивна и иновативна сила в студентската общност.

Литература:

1. Костов, К., (2021), Обучение и креативност в контекста на праксиологията, УИ „Неофит Рилски“, Благоевград, ISBN 978-954-00-0306-1
2. Anna Planas-Lladó, Lidia Feliu, Gerard Arbat, Joan Pujol, Juan Jose Suñol, Fransesc Castro & Carolina Martí (2021) An analysis of teamwork based on self and peer evaluation in higher education, *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 46:2, 191-207, DOI: 10.1080/02602938.2020.1763254
3. De Meuse, K. P. (2009). Driving team effectiveness. A comparative analysis of the Korn/Ferry T7 model with other popular team.
4. Laura Wilson, Susie Ho & Rowan H. Brookes (2018) Student perceptions of teamwork within assessment tasks in undergraduate science degrees, *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 43:5, 786-799, DOI: 10.1080/02602938.2017.1409334
5. Lencioni, P. (2013). *The Challenge of Change: Exploring the Immunity to Change Process in a Group or Team Context.*
6. Maneesakprasert, S., Popa, A., Kaewsuphan, W., Meeton, A., & Kaewkua, V. (2023, June). Confirmatory Factor Analysis of Teamwork in Organizations Using the GRPI Model. In *Proceedings of the 8th ACPES (ASEAN Council of Physical Education and Sport) International Conference, ACPES 2022, October 28th–30th, 2022, Medan, North Sumatera, Indonesia.*

7. Onorato, M., & Zhu, J. (2019). Building Students' Team Leadership Skills in Higher Education. *Academy of Business Research Journal*, 2, 54-72.
8. Roskoša, A., Rūpniece, D. Advantages and Drawbacks of Using Group Work in Translator Training. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2016, Vol.231, pp.244-250. ISSN 1877-0428. Available from: doi:10.1016/j.sbspro.2016.09.098

*Моника Дойчинова Симеонова-Ингилизова, главен асистент, ОНС Доктор
Технически университет – София, Инженерно-педагогически факултет –
Сливен
катедра „Педагогика и мениджмънт“
e-mail: monikaingilizova@gmail.com*